

حجة الاسلام والمسلمین
طاهری خرم آبادی

جهاد در قرآن

امدادهای غیبی در جهاد

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

می شود و عالم طبیعت و ماده، محدود به زمان و مکان و ابعاد دیگر است. عالم قوه و استعداد است، عالم حرکت و تکامل است. ولی عالم غیب و موجودات غیبی، بیرون از این ابعاد و محدودیتها هستند گرچه آنها هم محدود بحد امکانی می باشند و آن موجودی که حد ندارد و واقعیت مطلق و کمال مطلق است و سرچشمه همه این واقعیتهای مادی و غیر مادی است، خداوند است. براین اساس، انسان محدود به ابعاد مادی و محصور در چهار چوب زمان و مکان با حس محدود خود نمی تواند غیب و نهان

از نظر فلسفه الهی و مکتبهای آسمانی مسلم و واضح است که هستی و واقعیت، منحصر به واقعیت های مادی و طبیعی نیست، برخلاف فلسفه مادی که واقعیت را مساوی با ماده می دانند و چیزی غیر از قوا و عوامل طبیعی و موجودات مادی را ثابت و واقعی نمی دانند.

از نظر مکتب های مادی، جهان هستی غیب و شهودی ندارد و عالم غیب و نهان بدین معنی مفهوم صحیحی نخواهد داشت ولی از نظر مکتب های الهی، هستی و واقعیت به دو عالم غیب و شهادت، نهان و آشکار، طبیعت و ماوراء طبیعت تقسیم

یکی از مباحث مهم قرآن در آیات جهاد نصرت الهی و امدادهای غیبی است که با شرایطی شامل رزمندگان و مجاهدین میگردد قبل از آنکه به بررسی این آیات بپردازیم لازم است پیرامون عوامل غیبی بحثی کوتاه عنوان کنیم:

غیب، یعنی نهان و آنچه از حواس ظاهری ما مستور است، و در مقابل آن شهود و یا شهادت، یعنی آنچه که برای ما قابل درک با حواس ظاهری است، قرآن این دو کلمه را در مقابل هم قرار داده است: "عالم الغیب والشهاده".

و انما خلقناهم لنعلمهم
 به اسباب ظهور و خفایه و انما خلقناهم
 لنعلمهم انما خلقناهم لنعلمهم
 انما خلقناهم لنعلمهم

جهان و عالم غیر محدود را درک کند و برای درک آن واقعیتها باید از ابزار عقل و وحی استمداد جوید.

پس امیران الهی وسیله اتصال عالم غیب و شهادتند، آنها آمدهاند تا مردم را به عالم غیب و ماورای محسوسات و طبیعت، راهنمایی کنند و مردم مو'من به غیب شوند و میان آنان و غیب جهان رابطه برقرار سازند و لذا در قرآن ایمان به غیب بعنوان یکی از برجستهترین ویژگیهای مردم مو'من و بانقوی معرفی شده است:

"... الَّذِينَ يُولُوا بِالْغَيْبِ وَيَقِيمُونَ الصَّلَاةَ..."

قرآن پُر است از بیان حوادث و مسائلی که به غیب جهان بستگی دارد و با عوامل طبیعی توجیهپذیر نیست. معجزات انبیا' که قرآن موارد زیادی از آنها را ذکر نموده یکی از مواردی است که با عوامل و علل غیر طبیعی سروکار دارد، وجود ملائکه، جن، روح، عرش، کرسی، لوح، قلم، قیامت، عالم برزخ، بهشت، جهنم و عذابها و نعمتهای آن جهان و... همه اینها از موجودات غیبی و پنهانی جهان هستی بشمار میروند و قرآن از وجود آنها خیر می دهد.

گذشته از اینکه همه اشیا' و موجودات از غیب سرچشمه میگیرند و از غیب مدد می یابند و سراسر عالم مادی و طبیعت پدیدهای است یافت شده از غیب، و مددایست غیبی در زندگی بشرگاهی به یک سلسله مدد های غیبی برمی خوریم که بشر مورد عنايت و لطف خاص خداوند واقع می گردد، البته این امدادها و عنایت های الهی گسراف و بدون قید و شرط نیست و بر اساس لیاقتها و فراهم ساختن شرایط، انسان مشمول

الطاف خفیه پروردگار می گردد و در ظلمتها و تاریکیها و شدتها و سختیها او را مدد می کند:

"وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهَبَنَّ مِنْهُمْ سَبْعًا" آری، هدایت الهی و راه یافتن به راه خدا و صراط مستقیم و رسیدن به کوی مقصود مجاهده می خواهد و رایگان و مجانسی نخواهد بود.

امداد های غیبی در جهاد:

از جمله این مدد های غیبی، نصرت و یاری خداوند است که بصورت های گوناگون و در صحنه نبرد حق علیه باطل شامل حال رزمندگان می شود و قوای غیبی جهان به یاری آنها می شتابند و پیروزی نصیب آنها می گردد.

قرآن، این مسئله را در ضمن متجاوز از ۴۰ آیه بیان داشته است که بطور اجمال، این آیات به چند گروه تقسیم می شوند:

۱- آیاتی که از نصرت و یاری الهی نام می برد و چگونگی آنرا بیان نغرموده است.

۲- آیاتی که از یکسلسله امداد های غیبی و نحوه و چگونگی آن نام می برد.

۳- آیاتی که به شرایط یاری و نصرت الهی اشاره نموده است.

اکنون به بیان هر یک بطور اختصاصی می پردازیم:

آیات گروه اول:
 ۱- و نوحا از نادی من قبلنا استجبنا

له فتجیناه و اهله من الكرب العظیم، و نصرناه من القوم الذین کذبوا بآیاتنا انهم کانوا قوم سوء، فاغرقناهم اجمعین" (۱)

- و نوح را با داور شوآنگاه که از پیش، ما را خواند پس احابت نمودیم و او و اهله را از گرفتاری بزرگ نجات دادیم و یاریش نمودیم بر قومی که آیات ما را تکذیب نمودند بر استی آنان قومی بد بودند پس همه شان را غرق نمودیم.

در این آیه به نصرت الهی نسبت به حضرت نوح تصریح شده است، نصرت خدا بصورت طوفانی سهمگین قوم نوح را غرق نمود.

دعائی که نوح از پیش داشته است آیه دیگر بدان اشاره می کند، آنجا که می فرماید: "رب انی مغلوب فانتصر" - ای خدای من!

من مغلوبم (و دشمن بر من غالب شده است) مرا یاری نما، و در جای دیگری می گوید: "رب لا تذر علی الارض من الکافرین دیارا" (۲)

خدایا روی زمین از کافرین کسی را باقی نگذار.

۲- "انا لننصر رسلا و الذین امنوا فی الحیوة الدنیا و یوم یقوم الاشهاد" (۳)

- ما هر آینه رسولانمان و آنها که ایمان آورده اند را در زندگی دنیا و روزی که گواهان بیا می ایستند (منظور روز قیامت است) یاری می کنیم.

این آیه با تاکید به دو کلمه "انا" و "لام" که بر سر نصرت در آمده است وعده قطعی به نصرت انبیا' و مو'منین در این دنیا میدهد.

۳- "و لقد ارسلنا من قبلک رسلا الی

از جمله مدد های غیبی الهی، نصرت و یاری

خداوند است که بصورت های گوناگون و در صحنه نبرد

حق علیه باطل، شامل حال رزمندگان میشود و پیروزی

نصیب آنها می گردد

و قهرا اگر معنی توکل این باشد که آدمی به اسباب ظاهری تن ندهد و اعتنا نکند با آیه قبل تناقض و تنافی خواهد داشت، پس مراد از توکل آنست که سبب و علت را فقط در اسباب ظاهری نه بیندیرا آنچه از اسباب و علل بر انسان آشکار است مقداری بسیار ناچیز است از علل و اسباب خفیه . و آن سبب نام و علت نامی که تخلف ناپذیر است و معلول از آن جدا نیست هم اسباب و علل است که همراه با اراده خدا است، بنا براین ، توکل اعتماد نمودن به خدای بزرگ است که با خواست و اراده او، اسباب و علل می‌گردد و موثر واقع می‌شود، پس انسان متوکل کسی است که در عین حالیکه به سراغ همه اسباب و علل ظاهری و طبیعی می‌رود و به آنها دست می‌باید ولی تنها اعتمادش بر آنها نیست و می‌داند که اینها با اسباب و علل مخفی دیگری که وجود دارد - با اراده الهی - کار ساز است و بدون اراده او اثر بخش نیست: " لا مؤثر فی الوجود الا الله "

این آیات و دیگر آیات توکل ، خود گواه بسیار روشنی است بر اینکه غیر از اسباب ظاهری و عادی اسباب و علل دیگری هم وجود دارد که اگر این اسباب و علل ظاهری به انسان متوکل و مؤمن خیانت نمود ، اگر دشمن او را غافلگیر کرد و اگر توطئه‌ها و نقشه‌های دشمن هم درست حساب شده باشد باز آن اسباب و علل مخفی الهی به یاری این انسان متکی به خدا می‌شایند و او را یاری می‌کنند ، سپس برای اینکه دلیلی و برهانی روشن بر این مدعی آورده باشد و کفایت و عنایت خداوند را در شرایط حساس مدلل سازد می‌فرماید :

" هُوَ الَّذِي آتَىكَ بِنَصْرِهِ "

یعنی او است که همیشه تو را با نصرت و یاری خودش تائید و تقویت نموده است که این خود اشاره و توجهی است به سوار آمدن امدادهای غیبی و نصرت‌های الهی که نسبت به رسول خدا (ص) شده است . و گویا اشاره است به جریانات و حوادث گذشتار

قبیل داستان هجرت پیامبر و نزدیک شدن دشمن به غار ثور و داستان بدر واحد . . . که در ضمن بعضی از آیات فرموده است :

" اَلَا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللّٰهُ "

- اگر شما او را یاری نکنید خداوند او را یاری کرده و می‌کند .

۹- آیاتی چند در قرآن بیانگر درخواست و دعای مردان مؤمن و مجاهدی است که خدا را به نصرت و یاری طلبید مانند آنست که فرمود:

" رَبَّنَا اَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ اَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ " . (۱۲)

- پروردگارا صبر را بر ما فرو فرست و ما را ثابت قدم فرما و ما را بر قوم کافر پیروز گردان .

" وَكَأَيِّنْ مِنْ نَبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِبِّيُّونَ كَثِيرًا فَمَا وَهَنُوا لِمَا اَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللّٰهُ يُحِبُّ الصّٰبِرِينَ وَمَا كَانَ قَوْلُهُمْ اِلَّا اَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَاِسْرَافَنَا فِيْ اٰمُرِنَا وَثَبِّتْ اَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ " . (۱۳)

- چه بسیار پیغمبری که همراه او مردانی الهی و روحانی رهایی فغال نمودند و در برابر مصیبت‌ها در راه خدا سستی ننمودند و ضعف و زبونی و تضرع و زاری نکردند و با صبر و شکیبائی مقاومت کردند و خداوند هم صابری را دوست دارد و سخنی نداشتند جز اینکه می‌گفتند ، خدایا از گناهان و اسرافیهائی که نموده‌ایم درگذر و ما را ثابت قدم دار و بر قوم کافر یاریمان ده .

و در ضمن دعا و درخواستی که از مؤمنین در آخرین آیه از سوره بقره نقل می‌فرماید آمده است :

" اَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ "

- خدایا تو ولی و سرپرست ما هستی پس ما را بر قوم کافر یاری فرما .

در اینجا با کلمه " فا " که بر سر " انصُرنا " در آمده است مسئله نصرت و یاری خدا بعنوان یکی از آثار و نتایج ولایت خداوند بیان شده است .

بنا براین پس از آنکه با جمله " انست

مولانا " اقرار و اعتراف به ولایت خداوند می‌نمایند ، از او می‌خواهند که مؤمنین را بر کفار یاری فرماید یعنی نتیجه و مقتضای ولایت خداوند بر مؤمنین نصرت و یاری او است .

از زبان لوط پیامبر قرآن نقل می‌کند :
" قال رب انصرنی علی القوم المفسدین " .
- خدایا مرا بر قوم مفسد یاری فرما . (۱۴)
و از نوح پیغمبر حکایت می‌فرماید :

" قال رب انصرنی بما کذبون " . (۱۵)
و در آیه دیگری خطاب بمؤمنین می‌فرماید :
" ام حسبکم ان تدخلوا الجنة ولما یاتکم مثل الذین خلوا من قبلکم مستهم الباس " و الضراء " و زلزلوا حتی یقول الرسول والذین امنوا معہ متی نصر الله الا ان نصر الله قریب " . (۱۶)

یعنی گمان کرده‌اید که داخل بهشت می‌شوید و حال آنکه نرسیده است بشما آنچه را که به پیشینیان شما رسیده بود از شدت‌ها و زبانه‌ها و آنان را اضطراب و وحشت فرا گرفت تا آنجا که رسول و آنها که با او بودند از مؤمنین می‌گفتند پس کی نصرت و یاری خدا میرسد و آیا وقت آن نشده است که نصرت الهی شامل ما گردد؟ در جواب آنها گفته شد آگاه باشید که نصرت خدا نزدیک است . البته بحث در اطراف جملات آیه در فصلهای بعد خواهد آمد ولی آنچه مناسب با این بحث است اینست که مسئله نصرت و یاری خدا از مسائلی است که امم و اقوام پیشین و انبیا همه در انتظارش بوده‌اند که در مواقع حساس و شدت‌ها آن را از خداوند طلب می‌نمودند و این بدنبال و عسدهای بوده است که خداوند بهمه رهروان راهش و انبیا و رسولانش داده است و فرموده است :
" ولقد سبقت کلماتنا لعبادنا المرسلین انهم لهم المنصورون " و " کان حقا علینا نصر المؤمنین " .

۱۰- آیاتی دیگر در قرآن می‌خوانیم که خداوند را با صفت نصیر و مولا توصیف می‌کند از قبیل آیه :

بقیه در صفحه ۵۳

شیر دادن و تعیین ما به تفاوت دو وزن قبل و بعد از شیر دادن که معین کننده شیر نوشیده شده توسط نوزاد است. طریقه دیگری برای تعیین مقدار شیر نوشیده شده توسط نوزاد می باشد، اما بعقل مختلف طریقه فوق توصیه نمی شود. زیرا دقیق نبودن ترازو و همانگونه که قبلا گفته شد تفاوت در مقدار شیر نوشیده شده در

که به او یک شیشه شیر مصنوعی و پستانک یا سوراخ خروجی شیر وسیع ارائه دهیم و نوزاد با زحمت کمی و با مکیدن سهل تر مقداری شیر میل کند در دفعات بعد پستان مادر را رها کرده و سراز طرف پستان مادر بطرف دیگر خواهد برد. عبارت دیگری پستان را طرد می کند و خواهان شیشه پستانک دار با سوراخ بزرگ خواهد بود. مطلب فوق بارها به ثبوت رسیده که به مادری نگران توسط پزشکی کم تجربه شیر کمکی توصیه شده است و شروع شیر کمکی سبب قطع شیر مادر و عدم علاقه نوزاد به ادامه نوشیدن شیر از پستان شده است.

دنباله امداد های غیبی

"وان تولوا فاعلموا ان الله مولیکم نعم المولی و نعم النصیر" (۱۷)
آیه قبل از این آیه مردم را فرمان به قتال با کفار و مشرکین می دهد و می فرماید: "قاتلوهم حتی لا تکن فتنه و یكون الدین کله لله فان انتهوا فان الله بما یعملون بصیر" - با آنها بجنگید تا شرک و ضلالت ریشه کن شود و از میان برود اگر آنان از کفر دست برداشتند پس خداوند به آنچه را که عمل می کنند بصیر و آگاه است یعنی اعمال و افکار و عقائد آنها پوشیده از خداوند نیست و زیر نظر قرار دارند و راست و دروغ ایمان و نفاق آنها برای خدائیکه پاداش دهنده اعمال است آشکار و معلوم است و اگر از کفر و الحاد دست برداشتند و دین خدا را نپذیرفتند.

پس بدانید که خدا مولا و پشتیبان شما است و بهترین یاری کننده است، یعنی از امتناع و سرسختی کفار بخود خوف و هراس راه ندهید و از عجز و قدرت آنان نترسید و با آنها بجنگید و بدانید که خداوند شمارا یاری می دهد و پیروز خواهید شد و در هر حال آیات در این مورد زیاد است و مسئله نصرت الهی و امداد های غیبی مخصوصا جنگ حق علیه باطل، از مسائل مسلم قرآنی و اسلامی است. ادامه دارد

مصرانه توصیه می شود نوزاد بعد از شیر دادن در

بستر به پشت (طاق باز) خوابانیده نشود زیرا سبب

تاخیر در تخلیه معده و گاهی وارد شدن محتویات

معده به داخل مجاری تنفسی می شود

مراحل مختلف تغذیه نوزاد، سبب ایجاد نگرانی در مادر و اطرافیان میشود و ایجاد نگرانی در مادر سبب کاهش ترشح شیر در مرحله بعد می گردد. و بتدریج شیر مادر قطع خواهد شد.

۵- روشی است که بصورت آزمایشی روی نوزاد انجام می شود، بدین صورت که بعد از آنکه نوزاد شیر مادر را از هر دو پستان نوشید، یک شیشه پر از شیر مصنوعی به طفل ارائه میشود. اگر طفل از شیر مصنوعی به مقدار زیاد نوشید معلوم می شود که نوزاد شیر کافی از سینه مادر دریافت نکرده و هنوز گرسنه است و بقیه اشتیاق نوزاد با شیر مصنوعی تامین شده است. مطلب فوق را *Test Bottle* نامند.

آزمایش فوق بر روی نوزادان توصیه نمی شود. زیرا نوع بشر اصولا استراحت طلب و بعبارت ساده تر تنبل است. نوزادی

نکته عملی

قبل از آنکه راجع به ناکافی بودن شیر مادر قضاوت کنیم و تصمیم گیری تعارض نکات ذیل را باید در مد نظر بهاوریم و سئوالات زیر را جواب دهیم.

- ۱- آیا اشتباهی در تکنیک شیر دادن به نوزاد وجود دارد یا نه؟
- ۲- آیا عواملی در ارتباط با نوع غذای مادر و حالت های هیجانی و روحی و رژیم غذایی مادر و مسائلی در ارتباط با محیط زندگی مادر مثل غم و غصه، نگرانی و یاس وجود دارد یا نه؟
- ۳- آیا اختلالات فیزیکی در نوزاد، بیماری در نوزاد و یا نکات متذکر شده فوق وجود دارند که دخالت در نوشیدن شیر با افزایش وزن می کنند، یا نه؟

ادامه دارد

- ۱- سوره انبیا، آیه های ۷۶ و ۷۷.
- ۲- سوره نوح، آیه ۲۷.
- ۳- سوره مؤمن، آیه ۵۱.
- ۴- سوره روم، آیه ۴۷.
- ۵- سوره آل عمران، آیه ۱۶.
- ۶- سوره صافات آیه های ۱۱۶-۱۱۳.
- ۷- سوره صافات آیه های ۱۷۳-۱۷۱.
- ۸- سوره مائده، آیه ۵۶.
- ۹ و ۱۰- سوره انفال، آیه ۲۶ و ۲۷.
- ۱۱- سوره طلاق، آیه ۳.
- ۱۲- سوره بقره، آیه ۲۵.
- ۱۳- سوره آل عمران، آیه های ۱۴۶ و ۱۴۷.
- ۱۴- سوره عنکبوت، آیه ۳۰.
- ۱۵- سوره مؤمنون، آیه ۲۶.
- ۱۶- سوره بقره، آیه ۲۱۴.
- ۱۷- سوره انفال، آیه ۴۰.